

Eskişehir Turizm Değerlerine Genel Bir Bakış

Eskişehir, Antik Frig kalıntıları ve arkeolojik eserlerin yanı sıra Selçuklu ve Osmanlı eserleri ve müzeleriyle zengin bir tarihî ve kültürel birikime sahiptir. Ayrıca doğal zenginlikleri olan kaplıcaları, mağaraları ve mesire yerleriyle de önemli bir turizm potansiyelini barındırmaktadır

Yunus Emre'nin ve Nasreddin Hoca'nın kenti olarak bilinen Eskişehir, kent ve yaşam kalitesi en yüksek illerden biridir. Bu yapı ile de diğer Anadolu kentlerinden ayrılır.

Eskişehir, Antik Frig kalıntıları ve arkeolojik eserlerin yanı sıra Selçuklu ve Osmanlı eserleri ve müzeleriyle zengin bir tarihî ve kültürel birikime sahiptir. Ayrıca doğal zenginlikleri olan kaplıcaları, mağaraları ve mesire yerleriyle de önemli bir turizm potansiyelini barındırmaktadır.

Eskişehir M.Ö. 4000 yıllarına dayanan tarihe sahiptir. Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bölge, doğal konumu ve toprağının verimliliği nedeniyle, tarih öncesi dönemlerden bu yana, önemli yerleşim merkezlerinden biri olmuştur. Yapılan arkeolojik çalışmalar, Eskişehir'in çok eskilere, Paleolitik döneme değin uzandığını ortaya koymaktadır.

i. Şarhöyük: Prehistorik ve klasik çağları içeren zengin bir yerleşim yeridir. Höyük 200 metre çapında 30 metre yüksekliğindedir.

ii. Karacaşehir Höyük ve Kalesi: Dorylaion merkezi ve kale kalıntıları'nın bulunduğu bir tepenin eteğindedir. Kale Bizanslılardan kalmış olup içinde yıkıntılar halinde binalar, sarnıç, sokaklar ile içsular bulunur.

iii. Midas (Yazılıkaya): Burasının ilk çağlardan bu yana yerleşim alanı olduğu; Frigler, Lidyalılar ve Persler döneminden kalan kalıntılardan anlaşılmaktadır. Çok sayıda kaya anıtı, yazılıtaş, yeraltı geçidi, yeraltı mağarası, çeşme bulunmuştur. En ünlüsü Midas Mezarı olarak bilinen Yazılıkaya'dır.

iv. Nikolei (Seyitgazi): M.Ö. 800-600 yıllarında bölgeye yerleşen Frigler, M.Ö. 738 yılında Prymenesia adında bir şehir kurmuşlardır. Yine aynı şehir adına basılan sikkelerden anlaşıldığı üzere M.Ö. 347 yılında kent Roma İmparatorluğu tarafından Nikolei adıyla yeniden kurulmuştur. Kent kalıntıları arasında Bizanslılara ait surlar ve kale bulunmaktadır.



v. Pessinus (Ballıhisar): Sivrihisar'a 16 km uzaklıkta Frigler'den kalma bir yerleşim yeridir. Yapılan kazılarda ana tanrıça Kybele'nin tapınağı, tiyatro, stadyum, su kanalı ve nekropoller ortaya çıkarılmıştır.

vi. Justinianapolis (Sivrihisar): Hitit, Frig, Roma, Bizans, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinin önemli merkezlerindendir. Bizans İmparatoru Justinianus tarafından kurulmuştur. Doğanlı Kale, Deveboynu Kale, Gerdek Kaya, Bahseyiş Anıtı, Hisar Kale, Pişmiş Akpere ve Görgöz Kaleleri ilçenin diğer arkeolojik değerleridir.

Tarihi Kalıntılar

Midas Kenti: Yazılıkaya'nın Eskişehir'e uzaklığı 80 km kadardır. Yüksekliği 1.315 metre olan Yazılıkaya Köyü'nün kuzeyinde Eskişehir, batısında Kütahya, güneyinde Afyonkarahisar ve kuzeydoğusunda Seyitgazi bulunmaktadır. Yeri tam olarak "Frigya Yaylası" üzerindedir.





İlk olarak, 1800'lü yıllarda buradan geçen İngiliz subayı W.M. Leake tarafından keşfedilmiştir. Onun ardından Charles Texier bölgeye gelerek üç kaya yüzeyini ve yazıtları kopya ederek, bu konudaki ilk gerçeğe uygun bilgileri yayınladı. 1886 ve 1893 yılları arasında bu bölgeye gelmiş olan arkeolog Radet, Midas anıtının hemen altındaki yere Yazılıkaya Köyü'nün kurulmuş olduğunu bulur.

Küçük Yazılıkaya: Midas Anıtı'nın 210 metre güneybatısında, kaya üzerine işlenmiş ikinci anıta verilen isimdir. Anıtın üst kısmı oyulmuş, fakat alt kısmı işlenmeden bırakılmıştır. Küçük Yazılıkaya Anıtı ile Midas Anıtı arasında oldukça benzer yanlar bulunmaktadır. Yazısı tam olarak çözülmemiştir için bütün gizini saklayan, Midas Yazılıkayası, bugün Eskişehir merkezine yaklaşık iki saat uzaklıktadır.

Dorlion: Antik Çağ' da, bu bölgede Latince "Dorylaeum" ya da Grekçe "Dorylaion" adıyla ünlü bir kent bulunmaktaydı. Bugün Eskişehir'de, Antik Dorylaion olabilecek üç ayrı yerin varlığından söz edilir. Bunlardan biri Karacaşehir, diğeri Şarhöyük ve Yukarımahalle, Hamamlar ya da Körübaşı olarak bilinen yerlerdir.

Pessinus: Pessinus, eski çağların ünlü kentlerinden biridir. Pessinus'un kalıntıları Sivrihisar yakınında, An-



kara-Eskişehir karayolu üzerinde, bugünkü Ballıhisar yöresinde bulunmaktadır. Burası Hititler tarafından Kubebe ya da Kubaba olarak söz edilen "Tanrıların Anası" Kibele'nin, ünlü tapınağının bulunduğu Frigya Devleti'ne aitti. Kibele, Kybele, Kübele ya da Fransızca yazımı Cybele'nin ve Türkçe'de okunuşu Sibel'dir. Diğer isimleri ise; Dindymene, Agdistis veya Magna Mater'dir. Ana Tanrıça'nın heykeli, bir inanışa göre, gökten düşen siyah bir taştır. Bu nedenle "Kara Taş" adıyla da anılır.

Gerdek Kaya Anıtı: Çukurca'nın 500 m güneybatısında bulunan bir mezar anıtıdır. Dor stili bir tapınak cephesi taklit edilerek oyulmuş bu mezar anıtında, içerlek iki kapı ile iki ölü odasına girilmektedir. Cephesi doğuya bakan bu anıt, Yunan-Roma Çağı'nı anlatmaktadır. Alınlığın üstündeki kaya çıkıntısı üzerinde, başsız bir aslan figürü de görülmektedir.

Kümbet Asar Kalesi: Kümbet Vadi-si'ndeki bu kale, Frig Çağı'nın özelliklerini taşır. Kayaya oyulmuş merdivenler, yeraltı geçitleri, kaya yüzlerine işlenmiş geometrik süslemeler, tipik Frig Kaya Kalesi'nin en güzel örneklerini oluşturmaktadır.

Arezastis Anıtı: Midas Kenti'nin 1500 m kuzeyindeki bir kayanın içi oyularak yapılmış bir anıttır. Bu anıtın alınlığının sağ üstündeki yazıtta, "Arezastis" sözcüğü okunabildiği için bu isim verilmiştir. Anıt 7 m yükseklikteki dik bir yüzeyin üstündedir. Bu anıtın, en ilginç yönü de Frig yazıtlarını çok iyi taşımasıdır. Bu anıtın 674 yılından önce yapıldığı ve dinsel törenler için kullanıldığı sanılmaktadır.

Bahşayış Anıtı: Bahşayış Mahallesi yakınındadır (Kümbet'in 7 km güneyinde). Motiflerle süslenmiştir. Bu anıtın da diğerleri gibi dinî törenler için kullanıldığı varsayılmaktadır. Anıtın arkasında, kayaya oyulmuş bir mezar odası bulunmaktadır.

Han Antik Kenti: İl Merkezinin güneydoğusundadır. Çifteler İlçesi üzerinden ve tamamı asfalt olan yoldan 104 km, Seyitgazi İlçesi üzerinden 72 km'dir. İlçe Merkezinde 1992 yılında Eskişehir Müzesi tarafından kazı ve araştırma yapılmıştır.

Türk ve İslam Eserleri



Alaaddin Camii: Kent Merkezinde, Alaaddin Parkı içindedir. XII. yy.'ın ilk çeyreğinde Anadolu Selçuklu Hükümdarı I. Alaaddin Keykubat zamanında yapıldığı sanılmaktadır. TDKB Kalıcı eserler projesi kapsamında restore edilmiştir.

Kurşunlu Camii ve Külliyesi: Odunpazarı'ndadır. 16. yy.'da Osmanlı Hükümdarı Kanuni Sultan Süleyman

devrinde Çoban Mustafa Paşa yaptırmıştır. Camii, Medrese, Kervansaray ve Aşhaneden oluşmaktadır. Onarıldıktan sonra 1996 yılında müzeye dönüştürülmüştür.

Seyit Battal Gazi Külliyesi: Seyitgazi ilçesinde 12. yy.'da yapılmıştır. Camii, türbe, medrese, imarethane, tekke, konuk odası bölümlerinden oluşmaktadır. Yazıtlarından 12'inci yy. başlarında Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında yapıldığı, 1511 yılında II.Beyazıt zamanında onarıldığı anlaşılmaktadır. 1966 yılında müze olmuştur.

Yunus Emre Türbesi: Halkın dilinde ve gönlünde yüzyıllardır yaşayan bu ünlü halk ozanının türbesi Eskişehir-Ankara demiryolunun üzerinde Sarıköy istasyonu yakınlarındadır. Mezartaşının ön cephesinde yazılı



Yunus Emre Türbesi

olan "Gelin Tanış Olalım, İşi Kolay Kılalım, Sevelim Sevillelim, Bu Dünya Kimseye Kalmaz" sözlerinde Yunus Emre'nin yaşam felsefesi özetlenmektedir.

Ulu Camii: Sivrihisar'dadır. Zamanında ormanlık olan bölgede bulunan cami, ağaç işçiliğinin ilginç örneklerinden biridir. Yazıtlara göre 1274-1275'de Eminateddin Mikail tarafından yaptırılmış olup, 1439-1440'da tarihleri arasında onarılmıştır.

Şeyh Edebali Türbesi: Şeyh Edebali,



Şeyh Edebali Türbesi

Osmanlı Devletinin kurucusu Osman Beyin kayınpederidir. Şeyh Edebali'nin türbesi Odunpazarı Mezarlığı'nın içindedir. Türbe, II. Abdülhamit tarafından restore edilmiştir.

Şeyh Şahabattin Türbesi: İçinde iki sanduka bulunan ve yeni bir dikdörtgen yapı olan türbe, Kurşunlu Camii'si'nin batısında yer almaktadır.



Nasrettin Hoca'nın Evi: Ünlü mizah ustası Nasrettin Hoca, 605 (1208-1209) yılında Sivrihisar'ın Hortu köyünde doğmuştur. İlk bilgilerini köy imamı olan babasının yanında öğrenmiştir. Hoca'nın ayrıca Konya Medresesi'nde okuduğu, Akşehir'de, Sivrihisar'da ders okutup imamlık ve hatiplik yaptığı sanılmaktadır.

Doğanlı Kale: Bu kale, Seyitgazi ilçesinin Çukurca Mahallesi yakınındadır. Kalenin üst kısmındaki kaya "doğan" a benzediğinden bu ismi almıştır. Bir Frig eseri olan Doğanlı Kale'nin iç



Doğanlı Kale

kısına, Bizans ve Roma çağlarında, yeraltı geçitleri ve mezar ilave edilmiştir. Yapı, içindeki merdivenler ve odalarla delik değişik bir görünüm sergilemektedir.



Şeyh Sücaeddin-i Veli Külliyesi ve Türbesi

Alemşah Kümbeti: Sivrihisar'da bulunan bu kümbet, Selçuklular tarafından, 1321 yılında. Melik Şah'ın kardeşi Sultan Şah adına yapılmıştır. Çatısı, piramit tarzındadır. Tarihî bir yapı olan bu kümbet, biri mescit, diğeri mezar olmak üzere iki katlıdır.

Şeyh Sücaeddin-i Veli Külliyesi ve Türbesi: Hacı Bektaşî Veli halifelerinden olup, yaşadığı tarihler bilinmemekle birlikte türbesinin 1515 yılında, Yavuz Sultan Selim zamanında Mürvet Ali Paşa tarafından yaptırıldığı kesindir. Bir adı da "Varlıklı Sultan"dır. Horosan'dan geldiği ve Anadolu'da birçok yer gezdikten sonra Seyitgazi İlçesi Arslanbeyli Mahallesine yerleştiği söylenir. Sekizinci İmam Rıza soyundan, dünyadaki dört Veli'den birisi olarak kabul edilmektedir. Külliyesinde kendisi dışında Mürvet Ali Paşa Türbesi, aşevi, cemevi gibi bölümler vardır. Adına her yıl Haziran ayında şenlikler düzenlenir.



Üryan Baba Türbesi



Üryan Baba Türbesi: Seyitgazi Yazıdere Köyü kıyısındadır. Köy mezarlığının içinde Türbe ve bitişiğinde aşhaneden ibarettir. Mezarlığın çevresi taş duvarlarla çevrilmiştir. Kesme taştan yapılmış türbenin üstü kubbelidir. Sekizgen demir kapısı, yarım küresel kubbesi bulunur. Türbede çamur harç ile yapılmış tek sanduka vardır.

Müzeler

Lületaş Müzesi: Müzede pipoların yanı sıra lületaşından işlenerek yapılan takılar, hatıra ve kullanım eşyaları ile ulusal ve uluslararası yarışmalara katılan heykelticikler yer almaktadır. Müzede ellinin üzerinde sanatçıya ait dört yüz eser sergilenmektedir.

Çağdaş Cam Sanatları Müzesi: Yerli ve yabancı 50'ye yakın çağdaş cam sanatçısının eserlerinin bulunduğu müze Büyükşehir Belediyesi, Anadolu Üniversitesi ve Cam Dostları Grubunun işbirliği ile oluşturulmuştur.

Cumhuriyet Tarihi Müzesi: Anadolu Üniversitesi, Mimar Kemalettin'in 1916 yılında Turan Numune Mektebi olarak yaptırdığı binayı restore ederek 23 Nisan 1994'te Cumhuriyet Tarihi Müzesi olarak ziyarete açmıştır. Müzenin kuruluşundaki amaç Türki-

ye Cumhuriyetinin Kurtuluş Savaşı sonrasında kültürel, siyasi, ekonomik, sosyal yapılanmasını belgelerle topluma yansıtılması, anlatılmasıdır. Müzede Atatürk'ün giysileri, masa saati, tabak, çatal, bıçak, kaşık, kahve fincanları, ağızlığı, tespihi, bastonu, kılıcı, kırbağı, tabancası sergilenmektedir. Bunların yanı sıra Çanakkale ve Sakarya Savaşlarına, Kongrelere, İnönü Savaşlarına, Büyük Taarruza, Cumhuriyetin ilk yıllarına ait 131 fotoğraf, Atatürk'ün yaşamının çeşitli dönemlerine ait portreler de onları tamamlamaktadır.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi: Müze, Türkiye'de bir ilk olan Anadolu Üniversitesi Karikatür Sanatını Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin yan kuruluşudur. Müzede; daimi sergi, değişken sergi bölümleri, portreler odası, Türk karikatür ustaları odası, Eskişehirli karikatürçüler odası ile kitaplık bölümleri bulunmaktadır. Müzede karikatür çalışmalarının yapılabileceği mekânlar da tasarlanmıştır.

Seyitgazi Bor ve Etnoğrafya Müzesi: 1207 yılında Anadolu Selçuklu Hükümdarı Alaaddin Keykubadın annesi Ümmühan Hatun tarafından yaptırılan Tarihi Selçuklu Hamamı ilçede Bor ve Etnoğrafya Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Eti Arkeoloji Müzesi: Eskişehir Arkeoloji Müzesinde eserler Tabiat Tarihi, Tarih Öncesi Çağ Eserleri, Klasik Çağ Eserleri, Sikke ve Taş Eserleri Sektörlerinden meydana

Eskişehir, doğal konumu ve toprağının verimliliği nedeniyle, tarih öncesi dönemlerden bu yana, önemli yerleşim merkezlerinden biri olmuştur

gelmiştir. Müzenin Tabiat Tarihi Sektöründe Eskişehir ve çevresinden derlenen hayvan ve bitki fosilleri teşhir edilmektedir. Bunlar arasında en eski bir file ait diş ve kemikleri bu bölümün en önemli eserleri arasındadır. Müze, Eti tarafından yeni bir binaya kavuşmuştur.

Çağdaş Sanatlar Müzesi: Anadolu Üniversitesi Yunussemre Kampüsü'nün merkezinde yer alır. Müze koleksiyonu yıllar içinde oluşan sanatsal birikimin sonucu gerçekleşmiştir. Müze koleksiyonunda 186 Türk, 51 yabancı, 237 sanatçının yapıtı bulunmaktadır.

ESOGÜ Zooloji Müzesi: yaklaşık 1200 örneğin sergilendiği müzede, böcekler, kabuklu canlılar balıklar, sürüngenler, kuşlara ait örnekler ile



Çağdaş Cam Sanatları Müzesi

birçok balık ve memeliye ait iskeletler büyük ilgi görmektedir. Müzeyi her yaş gurubundan ziyaretçiler gezmekte, gelen ziyaretçilere kısaca sergilenen hayvanlar hakkında bilgi verilmektedir.

Hava Müzesi: Anadolu Üniversitesi Yunusemre Yerleşkesi'nin karşısında yer alan Havacılık Müzesi 1998 yılında açık teşhir olarak ziyarete açılmıştır. Müzede, çeşitli tip ve modellerde sivil ve savaş uçakları görülebilir. Kapalı bir mekânda ise pilot giysileri, rozetler, maket uçaklar ve uçak motorları yer almaktadır.

İnönü Karargâh Binası ve Savaş Müzesi: Kurtuluş Savaşı'nda Garp Cephesi Komutanı İsmet İnönü'nün Karargâh Binası olarak kullandığı evde oluşturulan müze 2001'de açılmıştır. Müzede İnönü Savaşları'nı içeren fotoğraflar, İnönü'nün ve diğer kumandanların vermiş oldukları cephe emirleri, Akşehir 1185 Sefer Malzeme Ana Depo Komutanlığı'nca verilen silahlar, İnönü Kaymakamlığı'nın savaş alanından topladığı silahlar ve askeri malzemeler sergilenmektedir.

Odunpazarı Belediyesi Cam Atölyeleri ve Müzesi: Mesleki ve sanat eğitiminde Odunpazarı Meslek ve Sanat Edindirme Kursları (OMEK) bünyesinde, 2007 yılında açılan alevde cam işleme atölyesi bulunmaktadır. Aynı zamanda burada kursiyerler tarafından yapılan eserler sergilenmekte ve kendileri tarafından satışa sunulmaktadır.

Kent Belleği Müzesi: Kent Belleği Müzesi, sanatsal veya tarihi objelerin sergilenmesinden ziyade, Eskişehir'in geçmişinden bugüne gelişiminde rol oynayan ve Eskişehir'e özgü olan unsurların dijital ortamda kayıt altına alındığı yepyeni bir anlayışa dayanan bir müze olarak tasarlanmıştır.

Demiryolları Müzesi: TCDD 1. Bölge Müdürlüğü ile TULOMSAŞ Genel Müdürlüğü tarafından temin edilen malzemelerle kurulan müze 1998'de ziyarete açılmıştır. 106 yıllık tarihi binada kurulan müze, ziyaretçilerini tarih yolculuğuna çıkarmaktadır. Müze bahçesinde motorlu ve elle çalışan drezinler, hemzemin geçit ve bariyerler, buharlı vidanjör, su tankeri, raylar ve lokomotifler bulunmaktadır.

Yunus Emre Müzesi: Mihalıççık'a bağlı Yunus Emre Beldesi'ndeki Yunus Emre Müzesi 1974 yılında Kültür Bakanlığı tarafından ziyarete açılmıştır. 13. yy'da Eskişehir'de bulunan Yunus Emre'nin mezarı Yunan işgali sırasında yıkılmış, 1949 yılında yapılan bir çeşmenin arkasına taşınarak yeni bir mezar yapılmıştır. Bu mezar XIII. yüzyıl Selçuklu mimarisi üslubunda yapılmış, rumi, palmet dekorlu mezar lahdi birbirlerine kemerlerle bağlanmış, sekiz sütunlu etrafı açık anıt mezarın ortasına yerleştirilmiştir. Bu anıt mezarın bulunduğu yere 1982'de bir kültür evi, cami ve şadırvan eklemiştir. Aynı zamanda buraya Yunus Emre'nin bir de heykeli konulmuştur.

Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi: Müzede başta Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün gerek sivil gerek askeri dönemlerine ilişkin çok sayıda balmumu heykeli yer almaktadır. Atatürk'ün aile bireylerinin, Osmanlı İmparatorluğu'na yön veren padişahların, kurtuluş savaşı komutanlarının, yerli ve yabancı devlet adamlarının, gazetecilerin, yazarların, sinema, tiyatro ve ses sanatçıları ile Eskişehir'in değerlerinden oluşan 160'ın üzerinde heykel bulunmaktadır.

Ballıhisar/Pessinus Açık hava Müzesi: Sivrihisar ilçesi Ballıhisar (Pessinus) antik kentinde Eskişehir Valiliği'nin desteği ve Eskişehir Arkeoloji Müzesi'nin katkıları ile 1988 yılında bir açık hava müzesi düzenlenmiştir. Antik kentte sürdürülen Kazılar sonucu ortaya çıkarılan taş eserlerin bir kısmı müzenin bahçesinde küçük parçalar ise tek katlı yapıda sergilenmektedir.

Eskişehirspor Müzesi: Kurşunlu Külüyesi karşısında bulunan 3 katlı eski Odunpazarı konaklarından olan ev, Mayıs 2013 tarihinde Eskişehirspor'a tahsis edilmiş ve müze haline dönüştürülmüştür. Eskişehirspor Kulübü'nün kuruluşu olan 1965 yılından bu yana alınan çeşitli kupalar, madalyalar ve futbolcu fotoğrafları burada sergilenmektedir.

Odunpazarı Evleri

Odunpazarı Evleri Eskişehir'in dünya kültür mirasına eklediği en önemli eserler arasında yer almaktadır. Tarihten bu yana Evliya Çelebi'nin de içinde bulunduğu pek çok gezgin tarafından övgüyle bahsedilen bu mekânlar Eskişehir açısından önemli turizm merkezlerinden biridir.

Odunpazarı Evleri Eskişehir'in iki merkez ilçesinden Odunpazarı Belediyesi sınırları içindedir. Eskişehir'in en eski yerleşim yeri olan bu evler tarihsel ve kültürel önemi göz önüne alınarak belediye tarafından restore edilmiştir.

